

Излази од 2014.

Научни часопис за безбедносне науке

НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ

Зоран Малбашић

Западни Балкан и реконфигурација међународног поретка: промена глобалне моћи и изазови за регионалну безбедност

Драјан Живаљевић

Значај психолошке подршке у оперативном раду припадника служби безбедности

*Мирјана Јакишић,
Жељко Радовановић*

Различите политике управљања катастрофалним ризицима

Раде Трдојевић

Психолошко-пропагандна делатност као форма угрожавања националне безбедности

Дејан Милић

Правни и безбедносни изазови интеграције вештачке интелигенције у криптографске системе

*Борис Љ. Бурсаћ,
Рајомир Д. Анђоновић*

Терористичка организација Хамас

Недојша Табаковић

Спољна политика Европске уније кроз призму унилатералних рестриктивних мера Сирији, 2011–2025

Иван Д. Милић

Полицијско упозорење као замена за новчану казну

*Невена Нешић,
Марина Мијајковић*

Инклузивност у образовању као инструмент превенције друштвених ризика

Јасминка Зајорац

Међународна штампа и интернет извори о позицији Египта у сукобу Хамаса и Израела у Гази

ISSN 2406-1840
UDK 351.86

Година 12 • Број 22/2025

Садржај

<i>Драјан Симеуновић</i> Уводна реч главног и одговорног уредника	9
--	---

ЧЛАНЦИ

<i>Зоран Малбашић</i> Западни Балкан и реконфигурација међународног поретка: промена глобалне моћи и изазови за регионалну безбедност	13–27
<i>Драјан Живаљевић</i> Значај психолошке подршке у оперативном раду припадника служби безбедности	29–47
<i>Мирјана Јакшић, Жељко Радовановић</i> Различите политике управљања катастрофалним ризицима	49–64
<i>Раде Трбојевић</i> Психолошко-пропагандна делатност као форма угрожавања националне безбедности	65–89
<i>Дејан Милић</i> Правни и безбедносни изазови интеграције вештачке интелигенције у криптографске системе	91–110
<i>Борис Љ. Бурсаћ, Рајомир Д. Анђоновић</i> Терористичка организација Хамас	111–130
<i>Небојша Тадаковић</i> Спољна политика Европске уније кроз призму унилатералних рестриктивних мера Сирији, 2011–2025	131–153
<i>Иван Д. Милић</i> Полицијско упозорење као замена за новчану казну	155–170
<i>Невена Нешић, Марина Мијајковић</i> Инклузивност у образовању као инструмент превенције друштвених ризика	171–190

Јасминка Зајорац

Међународна штампа и интернет извори о позицији Египта у сукобу
Хамаса и Израела у Гази 191–212

ПРИКАЗИ

Драјан Симеуновић

Приказ књиге „Динар и златновалутни стандард: критика
квантитативне теорије новца”, аутора др Живојина Ракочевића 215–217

Злајан Ескић

Приказ књиге „Базе података и информациони системи – MySQL
практикум”, аутора Дејана Милића 219–220

Борис Љ. Бурсаћ*

Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

Ратомир Д. Антоновић**

Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

ТЕРОРИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ХАМАС¹

Апстракт: Овај рад представља свеобухватну анализу терористичке организације Хамас, фокусирајући се на њен настанак, идеологију, организацију, активности и утицај на палестинско друштво и регион. Истраживање се бави историјским, политичким, социолошким и верским димензијама Хамаса. На један систематичан начин анализирају се идеолошке основе организације, истражујући како су верске доктрине и политички резони обликовали њене циљеве и методе, укључујући и њен однос према Израелу и мировном процесу. Поред тога, истраживање обухвата и детаљан преглед интерног функционисања групе, укључујући њену организациону структуру са посебним акцентом на политичко и војно крило (бригаде Изедин ал-Касам). Кроз анализу насилних активности Хамаса, рад истражује утицај организације на локалне заједнице, палестинске политичке институције, као и њену улогу у израелско-палестинском сукобу. Циљ коаутора је да се допринесе бољем разумевању механизма који стоје иза палестинског исламистичког екстремизма и да се идентификују потенцијални правци за сузбијање ове опасне појаве, као и могућности за постизање мира и стабилности у региону.

Кључне речи: Хамас, Палестина, Муслиманска браћа, исламистички екстремизам, тероризам.

* Научни сарадник. Имејл: boris.bursac89@gmail.com; ORCID 0009-0002-0654-5186.

** Научни сарадник. Имејл: antonovicr@gmail.com; ORCID 0000-0001-9134-6346.

1 Рад је написан у оквиру научноистраживачког рада НИО по Уговору склопљеним са Министарством науке, технолошког развоја и иновација РС број 451-03-136/2025-03 од 27. 1. 2025. године.

УВОД

Хамас (Ḥarakat al-Muqāwama al-ʿIslāmiyya), акроним за Исламски покрет отпора, је палестинска сунитска исламистичка организација основана 1987. године. Њен настанак уско је повезан са Првом интифадом – палестинским устанком против израелске окупације. Хамас делује на политичком и војном плану, представљајући сложен и контроверзан фактор у израелско-палестинском сукобу. Разумевање Хамаса је од кључне важности због његове значајне улоге у палестинском друштву и политици. Хамас је, наиме, победио на парламентарним изборима 2006. године² и од тада контролише Појас Газе, што га чини релевантним актером у свим преговорима и мировним процесима. Његова идеологија, која комбинује исламизам са палестинским национализмом, обликује његове политике и акције. Хамас је, међутим, од стране многих земаља, укључујући САД и Европску унију, означен као терористичка организација због својих самоубилачких напада и других насилних акција усмерених против Израела.

Због ове комплексности, разумевање Хамаса захтева свеобухватан и објективан приступ. Испитивање његових корена, идеологије, организационе структуре, политичких циљева и метода деловања је неопходно за разумевање динамике израелско-палестинског сукоба, као и за идентификацију могућих путева ка миру и стабилности у региону.

Овај научни рад има јасан циљ да пружи свеобухватну и непристрасну анализу феномена Хамаса, фокусирајући се на његову генезу, идеолошке основе, организациону структуру, политичке циљеве и методе деловања. Коаутори настоје да објективно прикажу сложеност ове организације, анализирајући њену унутрашњу структуру, испитујући политичке аспирације и процењујући методе деловања, укључујући и оне које се квалификују као терористичке тактике.

Поред тога, рад има додатни циљ да истражи улогу Хамаса у контексту израелско-палестинског сукоба, са посебним акцентом на његову позицију као значајног актера у овом дуготрајном конфликту.

Овај научни рад заснива се на комбинацији квалитативних метода истраживања како би се свеобухватно анализирао феномен Хамаса. Коаутори користе три кључна канала за прикупљање података: анализу релевантне литературе (научни радови, књиге, новински чланци, извештаји и друга документација о Хамасу), анализу примарних извора (документи Хамаса, говори лидера, ин-

2 Хамас је 2006. године остварио значајну победу на палестинским парламентарним изборима, што је резултирало преузимањем контроле над Појасом Газе. Овај исход је био неочекиван, с обзиром на дотадашњу доминацију Фатаха, политичке организације блиске Јасеру Арафату и Махмуду Абасу. Након изборне победе, Хамас је консолидовао своју власт у Гази, елиминишући снаге лојалне Фатаху. Овај догађај је означио почетак нове ере у палестинској политици и додатно усложио односе између различитих фракција.

тервјуи и друга сведочанства), као и анализу секундарних извора (извештаји међународних, владиних и невладиних организација о Хамасу). Прикупљени подаци биће подвргнути критичкој анализи садржаја ради идентификовања кључних тема, аргумената и различитих перспектива. Затим ће се спровести компаративна анализа ради упоређивања различитих извора и перспектива, што ће омогућити добијање свеобухватније слике о Хамасу.

1. НАСТАНАК, РАЗВОЈ И ЕВОЛУЦИЈА ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Исламизам као политички и друштвени покрет има дубоке и сложене корене у Палестини, који сежу до почетка 20. века. Његов развој био је условљен различитим историјским и социјалним факторима који су обликовали политичку и друштвену структуру региона. Између осталог, фактори као што су колонијализам, секуларизација, а нарочито растући национализам – како палестински, тако и јеврејски – одиграли су кључну улогу у појави и обликовању исламизма као идеолошког и политичког покрета у Палестини.

1.1. Појава и развој исламистичких идеја у Палестини

Почеци испољавања исламских идеја на тлу Палестине датирају још из периода османске владавине, која је, упркос свом исламском карактеру, била изложена различитим друштвено-политичким утицајима европског порекла. Током османске управе, Палестина је уживала релативну верску стабилност, али са доласком европског колонијализма, а посебно британског мандата након Првог светског рата, наступили су значајни политички и социјални потреси који су имали утицај на пораст исламских идеја. Колонијалне силе, нарочито Британија, донеле су нови политички контекст у регион, који је укључивао и нове обрасце управљања, али и неповољне промене у друштвеном и економском животу Палестине. Европски национализам и секуларизам, као и успон јеврејског национализма и ционизма, изазвали су реакцију палестинског арапског друштва, које је започело изградњу свог националног идентитета и политичких структура. Идеје исламизма су постепено почеле да добијају на значају као одговор на овај друштвени и политички притисак, али и као реакција на растући утицај западних и секуларних вредности.

У 20. веку исламски покрет у Палестини је прошао кроз неколико фаза развоја. У почетку, исламске идеје нису имале значајну улогу у политичком животу Палестине. Међутим, са порастом панарапског и панисламског национализма, као и појавом нових исламских политичких покрета у другим деловима арапског света, идеје ислама су почеле да се појављују као алтерна-

тива секуларним и националистичким покретима. Муслиманско братство, као најзначајнији исламски покрет у арапском свету, одиграло је кључну улогу у раном развоју палестинског исламизма.

Његови чланови су започели своје деловање у Палестини 1940-их година, а посебно су се истакли у периоду након арапско-израелског рата 1948. године.³ Након пораза арапских снага у рату 1948. године и губитка значајног дела територије Палестине, Муслиманско братство се истакло као организација која је понудила не само верску, већ и политичку алтернативу. Сукоб са секуларним снагама као што су Фатах и Палестинска ослободилачка организација био је кључни фактор у развоју палестинског исламизма. Ове организације, које су заговарале независност и самосталност палестинског народа кроз секуларне и националистичке идеје, биле су у директном сукобу са исламистичким покретима. У овом контексту, исламизам се појавио као опозиција овим покретима, нудећи концепт отпора који се заснивао на верском и духовном јединству, као и на револуционарном отпору израелској окупацији. Исламистички покрети су критиковали секуларне националисте због њиховог неуспеха да остваре палестинске националне циљеве и због њихове наводне корупције и ауторитарности. Уместо секуларног национализма, исламизам је нудио концепт отпора који се темељио на верском и духовном уједињењу муслимана, као и на револуционарном отпору израелској окупацији. Исламистички покрети су сматрали да је ислам кључни фактор палестинског идентитета и да је једино кроз исламску веру могуће постићи ослобођење и независност.

Овај сукоб између секуларних и исламистичких снага био је сложен и вишеслојан са различитим узроцима и манифестацијама. Он је био део ширег идеолошког сукоба у арапском свету између национализма и исламизма.

Такође, био је повезан са различитим геополитичким факторима, као што су Хладни рат и успон исламског радикализма. У сваком случају, овај сукоб је имао значајан утицај на развој палестинског друштва и политике. Он је довео до појаве нових политичких актера као што је Хамас, који је постао једна од најважнијих политичких снага у Палестини. Уједно је допринео и радикализацији палестинског друштва и порасту насиља у палестинско-израелском сукобу.

1.2. Формирање Хамаса

Формирање Хамаса⁴ 1987. године, као палестинског огранка Муслиманског братства, представља кључну етапу у развоју палестинског исламизма, дајући му

3 Nishikida, Aiko, "Hamas's Ascension and its International Relations: Literature Review", IDE Discussion Paper No. 731, Institute of Developing Economies, Chiba, 2018, p. 5.

4 Хамас је арапска реч која значи „ентузијазам” или „жар”. Међутим, Хамас је такође акроним за „Harakat al-Muqawama al-Islamiya”, што у преводу значи „Исламски покрет отпора”.

препознатљиво политичко лице.⁵ Да будемо прецизнији – неуспех секуларног национализма, јачање исламистичких идеја, социо-економски проблеми покренули су Прву интифаду, односно народни устанак. Директан повод био је инцидент у децембру 1987. године, када је у избегличком кампу Џабалија (*Jabalia*) у Гази избио протест због смрти четворице палестинских радника након што је на њих налетео израелски оклопни транспортер.⁶ Протести су се брзо проширили и прерасли у масовне демонстрације, штрајкове и грађанску непослушност. У таквој атмосфери јавног незадовољства, Муслиманско братство основало је свој палестински огранак – Хамас. За разлику од Фатаха,⁷ који је заговарао умеренији приступ палестинској независности, Хамас је наглашавао важност исламске идеологије и насилног отпора као средства за ослобођење.

Први кораци Хамаса били су усмерени на пружање социјалне помоћи и верско образовање. Организација је започела свој рад кроз добротворне активности у палестинским избегличким камповима и сиромашним насељима, где је пружала есенцијалну помоћ у виду хране, лекова и других животних потрепштина. Ове активности биле су кључне за стицање поверења и подршке унутар палестинског друштва, посебно међу сиромашнијим и маргинализованим слојевима. Упоредо са социјалним радом, Хамас је активно радио на успостављању исламских школа и образовних институција.⁸ Ове институције нису служиле само као центри за верско образовање, већ и као платформе за ширење политичких и религијских идеја Хамаса. Кроз ове школе, организација је настојала да обликује младе генерације, не само у верском, већ и у политичком контексту исламског отпора.

Како је време одмицало, Хамас је све више преузимао активну улогу у оружаном отпору против Израела. Иако су његове почетне активности биле фокусиране на добротворни рад и образовање, током Прве интифаде Хамас је почео да изводи озбиљније оружане нападе. Ови напади били су усмерени против израелских војних и цивилних мета, при чему је Хамас користио и терористичке методе, попут самоубилачких напада и ракетних напада, што је постало обележје његове стратегије деловања. Хамас је убрзо постао главни актер на палестинској и међународној политичкој сцени, а његов раст и снажан утицај имају дубоке корене у исламским идејама које су се развијале од почетка 20. века.

5 Lopusina, Marko, *Teroristi sveta*, Knjiga komerc, Beograd, 2006, str. 117–122.

6 Lockman, Zachary, Joel Beinin (eds.), *Intifada: The Palestinian Uprising Against Israeli Occupation*, South End Press, Washington, 1989, p. 5.

7 Фатах је палестинска националистичка и социјалдемократска политичка странка. Основана је 1959. године и доминантна је странка унутар Палестинске ослободилачке организације.

8 Abu 'Amer, 'Adnan, "Chapter Eight: Hamas Relations with the Arab World", In book: *The Islamic Resistance Movement (Hamas): Studies of Thoughts & Experience*, (ed. Mohammad Saleh Mohsen), Al-Zaytouna Centre for Studies and Consultations, Beirut, 2017, p. 323.

2. ИДЕОЛОГИЈА ХАМАСА

Идеологија Хамаса представља сложену синтезу верских, политичких и друштвених уверења која су дубоко укоренења у исламским принципима и политичким циљевима ове организације. Његова идеологија се конституише кроз политичке декларације и практичне акције на терену. Кључни аспекти идеологије Хамаса обухватају верски утицај, политичке циљеве, друштвене ставове и њихову еволуцију током времена.

2.1. Улога ислама у идеологији Хамаса

Исламска религија игра централну улогу у идеологији Хамаса, који тежи успостављању строге исламске државе на територији историјске Палестине. Ова идеолошка платформа заснива се на специфичном тумачењу ислама, инспирираном идејама Муслиманског братства. Шеријат, или исламско право, чини основу политичког и друштвеног поретка које Хамас жели да имплементира. Хамасова идеологија је формулисана у Повељи из 1988. године, која и данас представља кључни документ који дефинише циљеве и смернице ове организације. У Повељи из 1988. године под тачком 6 јасно се наводи да је Хамас истакнути палестински покрет чија је оданост Алаху, а ислам његов начин живота. Његов циљ је да подигне заставу ислама над целом Палестином. У оквиру ислама, следбеници свих вера могу да живе заједно у сигурности, уз потпуну заштиту живота, имовине и права. Тамо где нема ислама, влада хаос, угњетавање се шири, зло превладава, а сукоби и ратови постају неизбежни.⁹

У члану 15 исте Повеље стоји да дан када непријатељи отму део муслиманске земље, цихад постаје лична дужност сваког муслимана. Суочени са јеврејском отмицом Палестине, обавезно је подићи заставу цихада. Да би се то постигло, потребно је ширити исламску свест међу масама, како на регионалном тако и на арапском и исламском нивоу. Неопходно је усадити дух цихада у срца народа како би се суочили са непријатељима и придружили редовима бораца.

За Хамас борба против Израела није само политички или национални сукоб, већ свети рат – цихад против израелске окупације и западног утицаја. Ова идеја цихада као свете борбе кључна је у мотивисању чланова и присталица организације. Поред тога, Хамас наглашава важност исламских вредности, као што су праведност, солидарност и социјална правда, у управљању државом и у животу грађана, верујући да је повратак исламским принципима једини начин за ослобођење Палестине. Иако је Хамас 2017. године представио ревидирану

9 Yale Law School, Avalon Project – Documents in Law, History and Diplomacy, “*Hamas Covenant 1988*”; https://avalon.law.yale.edu/21st_century/hamas.asp, (2. 2. 2025).

повељу у којој је уклоњен антисемитски језик и наглашено да је борба Хамаса усмерена против циониста, а не против Јевреја, оригинална повеља из 1988. године није званично опозвана.

2.2. Циљеви и стратегије Хамаса

Хамасови политички циљеви су неодвојиво повезани са његовим односом према Израелу и исламском визијом будућности Палестине. У складу са тим Хамас има јасне принципе у својој борби: Палестина је божи поклон муслиманима и око тога не може бити преговора са неверницима; Џихад (свети рат) јесте начин на који ће Палестина бити ослобођена од Либана до Синаја и од Медитерана до Јордана и Палестина мора бити исламска теократија вођена исламским законом.¹⁰

Узимајући наведено у обзир, Хамасов циљ је успостављање исламске државе у Палестини која би обухватала територије које данас држи Израел. Да би остварио овај свеобухватни циљ, Хамас користи вишеструки приступ интегришући друштвене, политичке и војне стратегије. Прво, Хамас се ангажује у опсежним активностима социјалне заштите, пружајући есенцијалне услуге као што су здравствена заштита, образовање и финансијска помоћ палестинском становништву. Ова стратегија има за циљ да развије снажну базу подршке и учврсти позицију организације унутар заједнице. Друго, Хамас активно учествује у политичкој арили, кандидујући се на изборима и изазивајући доминацију секуларне Палестинске ослободилачке организације (ПЛО) и Палестинске власти. Ангажовањем у политичком процесу, Хамас настоји да стекне утицај и унапреди своју идеолошку агенду. Треће, Хамас прибегава милитантним тактикама, укључујући герилско ратовање и терористичке акте усмерене против израелског војног особља и цивила. Ове акције имају за циљ да изврше притисак на Израел и даље остварење циља Хамаса о успостављању исламске државе.

2.3. Еволуција идеологије

Хамасова идеологија је динамична и еволуирала је током времена, али уз задржавање својих кључних постулата. Иако су основни принципи, попут отпора Израелу и успостављања исламске државе, остали константни, стратегије и политички ставови организације су се мењали у складу са различитим факторима.

10 Алкалај, Ивана, „Терористичка организација Хамас и њен систем социјалне заштите”, *Војно дело*, вол. 62, бр. 3, Министарство одбране Републике Србије/Институт за стратегијска истраживања Универзитета одбране у Београду, Београд, 2010, стр. 293.

У раним фазама свог постојања, Хамас је био првенствено фокусиран на оружани отпор Израелу. Међутим, током 1990-их и 2000-их, организација је све више развијала свој политички карактер, учествујући на изборима и преузимајући власт у Гази 2006. године. Овај прелазак на политичко деловање довео је до већег нагласка на питања управљања, економије, здравства и социјалних услуга. Хамас је био принуђен да се бави конкретним проблемима становништва и да развија стратегије за економски развој и самодовољност. Поред тога, Хамас је био изложен међународном притиску и оптужбама за тероризам, што је довело до промена у његовој реторици и стратегији. У неким ситуацијама, организација је ублажила своје изјаве и показала спремност на компромис. На пример, у Декларацији из 2017. године, Хамас је наговестио могућност прихватања граница из 1967. године као основе за примирје са Израелом.¹¹ Међутим, овај помак није значио напуштање основних циљева, као што је ослобођење Палестине и успостављање исламске државе.

Упркос еволуцији стратегија и прагматичности, идеологија Хамаса је остала верна свом основном циљу – ослобођењу Палестине и укидању Израела као легитимне државе. Овај циљ остаје централни елемент идеолошке платформе организације и мотивише њене акције.

3. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА ХАМАСА

Оснивач и духовни вођа Хамаса је Палестинац, шеик Ахмед Јасин. Био је активни присталица палестинског огранка Муслиманског братства све до 1987. године када долази на чело Хамаса где остаје до своје смрти 2004. године.

Подржавао је оружани отпор против Израела и тврдио да је Палестина исламска земља „посвећена будућим генерацијама муслимана до Судњег дана” и да ниједан арапски вођа нема право да се одрекне било којег дела ове територије.¹²

Организациона структура Хамаса је комплексна и вишеслојна, што омогућава ефикасно функционисање и координацију активности. Разликујемо три крила организације: политичко, војно и крило које се бави свим друштвеним активностима. Хамасово политичко крило структурирано је хијерархијски с Политичким бироом, односно од 2024. године Хамасовим привременим комитетом и Шуром (Генералним или Саветничким већем) на врху. Заједно имају кључну улогу у доношењу стратешких политичких, војних и друштвених одлука. Чланови овог тела долазе из различитих крајева – укључујући Газу, Западну обалу,

11 Al Jazeera, “ Hamas accepts Palestinian state with 1967 borders”, 2. 5. 2017; <https://www.aljazeera.com/news/2017/5/2/hamas-accepts-palestinian-state-with-1967-borders>, (2. 2. 2025).

12 Gunning, Jeroen, *Hamas in Politics: Democracy, Religion, Violence*, Columbia University Press, New York, 2009, p. 26.

дијаспору. Јавности су позната четири имена овог тела: Халед Машал (Khaled Mashal) – представник палестинске дијаспоре, Халил ал Хаја (Khalil al-Hayya) – представник Појаса Газе, Захер Џабарин (Zaher Jabarin) – представник Западне обале и Мухамед Исмаил Дарвиш (Muhammad Ismail Darwish) – председник Хамасове Шуре.¹³ Седиште Хамасовог привременог комитета је Доха, Катар.

Војно крило Хамаса представљају „Бригаде ал Касама” или „Бригаде Изедин ал-Касам”, основане 1991. године чије је име инспирисано сиријским борцем за слободу Изедином ал-Касамом (Izz ad-Din al-Qassam), који се борио против европских колонизатора на Леванту.

Након што су га француски колонијалисти протерали у Палестину, он је прихватио палестински циљ, позивајући на оружани отпор против Јевреја и британских интереса. Организациона структура „Бригаде ал Касама” показује карактеристике формалне војне организације са успостављеном хијерархијом командовања. Ова структура се манифестује кроз различите нивое, од вода до бригада, што је у складу са принципима организације конвенционалних војних снага. Таква структура омогућава ефикасну координацију и контролу унутар ове паравојне формације. Бригаде су јасно организоване и деле се на Северну бригаду – покрива провинцију северна Газа; Бригаду Газа – покрива провинцију Газа; Централну бригаду – покрива провинцију Деир ал Балах; Бригаду Кан Јунис – покрива провинцију Кан Јунис; Рафа Бригаду – покрива провинцију Рафа. Према последњим подацима, Хамас располаже снагом од 20.000 бораца.¹⁴ На челу војног крила, односно командант Бригаде ал Касам је Мохамед Синвар (Mohammed Sinwar), брат убијеног председника Политичког бироа Хамаса Јахје Синвара (Yahya Sinwar).

Хамас, осим свог војног и политичког крила, има и треће, изузетно важно крило које се бави друштвеним и социјалним активностима. Ово крило игра кључну улогу у одржавању популарности Хамаса међу палестинским становништвом, посебно у Појасу Газе. Њихова разграната мрежа социјалне помоћи обухвата широк спектар активности. У оквиру ових активности, Хамас пружа хуманитарну помоћ која укључује финансијску и материјалну подршку породицама, сирочадима, избеглицама и особама са инвалидитетом, чиме ублажава социо-економске тешкоће с којима се суочавају.

Поред тога, Хамас има значајну улогу у образовању, оснивајући и финансирајући школе, вртиће и друге образовне институције у којима се поред основних

13 La Croix International, “War in the Middle East: Hamas to be led temporarily by a committee”, 22. 10. 2024; <https://international.la-croix.com/world/war-in-the-middle-east-hamas-to-be-led-temporarily-by-a-committee>, (5. 2. 2025).

14 Peregil, Francisco, “Hamas resists in Gaza with 20,000 fighters, despite losing top leaders”, El País, 9. 1. 2025; <https://english.elpais.com/international/2025-01-09/hamas-resists-in-gaza-with-20000-fighters-despite-losing-top-leaders.html>, (7. 2. 2025).

знања промовишу и идеолошке вредности организације. У области здравства, Хамас гради и опрема болнице, клинике и друге здравствене установе које су од суштинског значаја за побољшање здравствене заштите становништва. Такође, друштвено крило се бави изградњом и одржавањем џамија, организацијом верских скупова и пропагирањем исламских вредности, чиме се дубље повезује са духовним и верским потребама свог народа. Додатно, ова организација игра значајну улогу у побољшању инфраструктуре, изградњи кућа, путева, паркова и других јавних објеката који доприносе унапређењу живота у локалним заједницама. Овакав приступ омогућава Хамасу да се представи као организација која искрено брине о својим грађанима, посебно у тешким и нестабилним условима. Међутим, треба напоменути да многи од ових програма носе и политичке мотиве. Хамас користи социјалне активности као средство за ширење своје идеологије и утицаја на младе генерације, мобилисање нових присталица и регрутовање чланова, али и као начин да стекне легитимитет на међународном нивоу представљајући се као хуманитарна организација. Иако је друштвено крило веома важно за опстанак и развој Хамаса, његова делатност често је контроверзна и подложна критикама, јер се поставља питање да ли је примарни циљ организације искрена помоћ народу или политичка манипулација која има за циљ проширење утицаја и моћи Хамаса.

3.1. Финансирање Хамаса

Финансирање Хамаса је сложено и обухвата различите канале и изворе. Основни извори финансија могу се поделити у две главне категорије: спољно и унутрашње финансирање. Спољно финансирање обухвата државе спонзоре који пружају значајну финансијску подршку Хамасу, делећи његову идеологију или имајући политичке интересе у региону. Поред држава, значајан део финансија долази од приватних донација, често путем добротворних организација и исламских финансијских институција. У својим раним годинама, Хамас је остварио блиске везе са Саудијском Арабијом која је била значајан извор финансирања за његове операције до 2004. године. Међутим, због притиска САД, Саудијска Арабија је смањила своју подршку. Упркос својој сунитској исламистичкој идеологији, Хамас је показао флексибилност и прагматизам у својој спољној политици прилагођавајући своју реторику конкретним околностима и потребама. Развио је чврсте везе са Ираном, али такође одржава и развија односе са другим актерима. Данас, Хамас има два кључна савезника: Катар и Турску. Ове две земље пружају значајну финансијску и политичку подршку која се мери стотинама милиона долара.¹⁵ Ова подршка је кључна за опстанак и деловање Хамас у региону.

15 Ehl, David, "What is Hamas and who supports it", DW, 15. 5. 2021; <https://www.dw.com/en/who-is-hamas/a-57537872>, (3. 2. 2025).

4. АКТИВНОСТИ И УТИЦАЈ ХАМАСА

Као један од водећих актера на палестинској политичкој сцени, Хамас, као што смо већ поменули, делује на различитим фронтovima, укључујући политичко деловање, социјални рад и војне активности.

Његов утицај се простире кроз различите аспекте палестинског друштва, обликујући политичке, друштвене и безбедносне динамике у региону. Посматрано кроз призму израелско-палестинског сукоба, деловање Хамаса остаје контроверзно и често је предмет различитих тумачења. У овом поглављу, анализираћемо кључне аспекте деловања и утицаја Хамаса, настојећи да пружимо свеобухватан увид у његову улогу у палестинском друштву и његов однос са Израелом.

4.1. Насилне активности – тероризам Хамаса

Хамас је извео своју прву оружану акцију у марту 1988. године, када је поставио заседу у којој је рањен један израелски инжењер. Такође, током Прве интифаде 1989. године, Хамас је отео и убио два израелска војника. Као одговор на ове акције, Израел је ухапсио тадашњег лидера Хамаса, шеика Ахмеда Јасина, који је потом осуђен на доживотну казну затвора. Поред тога, Израел је извршио хапшења и протеривања многих чланова Хамаса, претежно у јужни Либан. Узимајући у обзир израелску реакцију према припадницима Хамаса, укључујући и информације које су стигле до лидера Хамаса о најављеним преговорима између Палестинске ослободилачке организације (ПЛО) и Израела, дошло је до првог јавно признатог (од стране Хамаса) самоубилачког напада, 16. 4. 1993. године. Напад је изведен на раскрсници код града Мехоле (Mehola) на Западној обали ауто-домбом, којом приликом је погинула једна, а рањено десет особа (*Mehola Junction bombing*). Овај напад није спречио мировни процес – тадашњи председавајући ПЛО-а Јасер Арафат (Yasser Arafat) и израелски премијер Јицак Рабин (Yitzhak Rabin) потписали су договорени Споразум из Осла (*Oslo Accords*) на јавној церемонији у Вашингтону.

Овим споразумом створена је Палестинска народна самоуправа/Палестинска држава која се састојала од Западне обале (165 енклава) и Појаса Газе, а такође договорено је повлачење израелске војске са палестинских територија.¹⁶ Хамас је одбацио правну ваљаност споразума из Осла, уз образложење да Палестинци имају искључиво право на суверенитет над својом земљом, те да је присилно расељавање Палестинаца с њихових историјских територија

16 Thrall, Nathan, *The Only Language They Understand: Forcing Compromise in Israel and Palestine*, Metropolitan Books, 2017, p. 144.

неприхватљиво. Након потписивања споразума, Хамас је појачао насилни отпор против Израела и настојао је да ослаби утицај Палестинске ослободилачке организације чија је популарност опадала, док је популарност Хамаса расла. Убрзо након потписивања споразума Хамас изводи неколико напада. Први напад ауто-бомбом код места Беит Ел (Beit El) на Западној обали где је рањено 29 особа¹⁷ и самоубилачки напад на аутобуској станици у центру Афуле (Afula) где је погинуло осам, а рањено 40 особа.¹⁸ Ови напади изазвали су шок широм региона, али мировни процес није прекинут, штавише до 1995. године израелски војници су се повукли из многих палестинских градова. У том периоду, духовни лидер Хамаса шеик Ахмед Јасин пуштен је из затвора, али је у међувремену извршен неуспешни атентат на једног од политичких лидера Хамаса, Халеда Машала. Све то је довело до нове серије терористичких напада и избијања Друге интифаде, 2000. године. У периоду од 1994. године до 2005. године бомбаши самоубице убили су 735, а ранили 4554 Израелца.¹⁹ Друга интифада, која је трајала четири и по године и била обележена насилним акцијама, резултирала је смрћу 3393 Палестинаца и 996 Израелаца.²⁰

Као што видимо, један од најрадикалнијих облика насиља који је Хамас користио у својој стратегији тероризма су самоубилачки напади. Самоубилачки напади представљају врхунац насиља и екстремизма у савременом тероризму. Овакви напади не само што изазивају огромну материјалну штету и губитак људских живота, већ доводе и до јачања радикалних идеја и регрутације нових чланова у терористичке организације.²¹ Хамас је, у настојању да унапреди тактике самоубилачког тероризма, од 1995. године почео да користи жене као извршиоце самоубилачких напада, чиме је прекинуо дотадашњу праксу у којој су искључиво мушкарци учествовали у таквим акцијама и били „људи бомбе”.²² Самоубилачки напади имају значајне психолошке последице на друштва

17 Levitt, Matthew, “Hamas from Cradle to Grave”, *Middle East Quarterly*, Vol. 11, No. 1, Middle East Forum, 2004, pp. 3–15.

18 Hoffman, David, “8 Killed, 40 Injured in Car Bomb Blast at Israeli Bus Stop”, *The Washington Post*, 6. 4. 1994; <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1994/04/07/8-killed-40-injured-in-car-bomb-blast-at-israeli-bus-stop/6feb4aef-1e8f-4d32-bfe5-79bf5d468760/>, (8. 2. 2025).

19 Kliot, Nurit, Igal Charney, “The geography of suicide terrorism in Israel”, *GeoJournal*, Vol. 66, No. 4, Springer Nature, 2006, pp. 353–373.

20 B’tselem – The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories, “Fatalities: Before Cast Lead”; <https://statistics.btselem.org/en/stats/before-cast-lead/by-date-of-incident?section=overall&tab=overview>, (3. 2. 2025).

21 Бурсаћ, Борис, „Терористичка организација Боко Харам и њен деструктивни утицај на Нигерију”, *Национална безбедност*, год. 11, бр. 19/2024, Академија за националну безбедност, Београд, 2024, стр. 23.

22 Simeunović, Dragan, *Terorizam: opšti deo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2009, str. 200.

погођена овим обликом насиља, укључујући и израелско и палестинско друштво. У Израелу, ови напади доводе до осећаја рањивости и перцепције сталне претње, што може имати широке импликације на свакодневни живот грађана. С друге стране, у палестинском друштву Хамас користи самоубилачке нападе као средство за јачање свог имиџа као предводника отпора и симбола борбе. Иако Хамас настоји да оправда ове акције као легитимни вид отпора и самоодбране, међународна заједница и Израел сматрају их терористичким актима.

Друга интифада је обележена ескалацијом насиља, укључујући и појаву ракетних напада као новог средства деловања Хамаса. Ови напади, често усмерени на цивилна насеља у Израелу, имају за циљ не само војне објекте, већ и широку популацију.

Ракете коришћене у овим нападима варирају по свом пореклу, од самоизрађених до оних набављених из других извора, али циљ је јасан – да изазову страх и несигурност међу израелским становништвом, као и да мобилишу подршку међу Палестинцима кроз осећај отпора према израелској власти. Стратегија насилног отпора коју користи Хамас има озбиљне последице по регион. Континуирано насиље, попут ракетних и самоубилачких напада, доводи до ескалације сукоба и страдања цивила. Израел одговара војним нападима на Газу, што погоршава хуманитарну ситуацију. Хамас је свестан да израелски напади на Газу јачају њихову позицију и углед, и то доводи до циклуса насиља без перспективе за мирно решење. Многе земље, укључујући САД и земље Европске уније, сматрају Хамас терористичком организацијом због његових метода ратовања. С друге стране, Хамас сматра да њихови напади и акције представљају легитиман облик отпора против израелске окупације. Овакви дијаметрално супротни ставови стварају дубоке поделе у међународној заједници јер неке земље подржавају права Палестинаца на отпор, док друге осуђују употребу тероризма као средства за постизање политичких циљева.

4.2. Политичко деловање Хамаса

На таласу борби за време Прве и Друге интифаде утицај Хамаса је знатно порастао, те лидери Хамаса одлучују да учествују на парламентарним изборима у јануару 2006. године. На овим изборима, Хамас, на челу са лидером политичког крила Исмаилом Ханијеом (Ismail Haniyeh), осваја апсолутну већину, односно 74 од 132 места у Палестинском законодавном телу чиме су стекли право да формирају власт у Палестини.²³

23 Central Elections Commission Palestine, "The second 2006 PLC elections – The final distribution of PLC seats"; <https://www.elections.ps/Portals/0/pdf/The%20final%20distribution%20of%20PLC%20seats.pdf>, (8. 2. 2025).

Овакав развој догађаја изазвао је дубоке поделе унутар палестинског друштва, јер је Фатах, који је традиционално био најмоћнији политички фактор у Палестини, изгубио свој положај. Сукоби између Хамаса и Фатаха резултирали су дубоким политичким и друштвеним поделама унутар палестинског друштва, што је довело до поделе власти између Западне обале, која је под контролом Палестинске власти (*Palestinian Authority*) предвођене Фатахом, и Појаса Газе коју контролише Хамас. Ова подела је додатно усложнила палестинску политичку ситуацију која је остала фрагментисана и са ограниченим капацитетом за решавање кључних питања, укључујући мировне преговоре са Израелом.

Као што можемо приметити, утицај Хамаса на палестинско друштво је значајан и вишеслојан. На политичком плану, Хамас је формирао своје институције власти, које имају кључну улогу у доношењу одлука унутар територија под њиховом контролом. У Појасу Газе, Хамас је успоставио паралелни политички и безбедносни систем, што им омогућава чврсту контролу над готово свим аспектима живота у овој области. На друштвеном нивоу, Хамас је успео да мобилише значајан део становништва кроз своје социјалне активности и идеолошки програм заснован на строгим исламским принципима, чиме се „зацементирао” као кључни фактор у палестинском друштву.

5. УЛОГА ХАМАСА У ИЗРАЕЛСКО-ПАЛЕСТИНСКОМ СУКОБУ

Израелско-палестински конфликт, један је од најдуготрајнијих и најсложенијих сукоба савременог доба, који траје више од једног века. Хамас има значајан утицај на развој израелско-палестинског конфликта, не само као активни учесник у оружаном отпору Израелу, већ и као фактор који обликује јавну свест и ставове палестинског становништва. Стратегија Хамаса подразумева да насилни отпор није само политички, већ и духовни и религиозни акт, који се користи као оправдање за борбу против Израела. Овакво деловање организације додатно компликује односе са Израелом, који упорно одбацује све напоре за преговоре и било какве компромисе. Мировни процеси у Палестини су често били прекидани услед продужених оружаних сукоба и неуспеха у постизању трајног и одрживог споразума. Преговори са Хамасом су били нарочито сложени, јер ова организација не признаје Израел као легитимну државу и одбацује све компромисе који су били предложени током претходних мировних иницијатива. Без директног дијалога са Хамасом, било је изузетно тешко успоставити стабилан мировни процес који би укључивао све релевантне палестинске актере и обезбедио свеобухватнији приступ решавању конфликта. Додатно, пораст насилних акција између Израела и Хамаса, конкретно рат у Појасу Газе у коме је до сада живот изгубило око 45.000 Палестинаца и преко 1600 Израелаца

додатно отежава напоре за помирење, чинећи сваки нови покушај мира још изазовнијим и комплекснијим.²⁴ Мир у израелско-палестинском сукобу захтеваће вишеструке, координисане напоре. Кључни фактор је успостављање политичког оквира који је трајан и инклузиван, те укључује све релевантне актере, посебно Хамас. Без учешћа овог покрета, мировни процес не може да разреши дубоке политичке разлике међу палестинским фракцијама, као ни оне са Израелом. Међународна подршка је такође критична, јер може да стабилизује ситуацију и да подстакне дијалог. Превазилажење историјских и идеолошких баријера и стварање услова за одржив мир захтеваће велике напоре обе стране. Прекид ватре договорен у јануару 2025. године је позитиван корак, али његова трајност остаје неизвесна до формалног потписивања примирја. Ипак, овај догађај наговештава могућност напретка ка мирном решењу, што је охрабрујуће.

6. НАСИЛНЕ АКТИВНОСТИ ТЕРОРИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ХАМАС

Неки од најпознатијих напада Хамаса су:²⁵

- 1993, април: У првом забележеном нападу Хамаса, бомбаш самоубица активира бомбу у аутомобилу у граду Мехола и том приликом убија једну и рањава десет особа.
- 1994, април: Бомбаш самоубица активира бомбу у аутомобилу на аутобуској станици у граду Афула и том приликом убија 40 и рањава осам особа.
- 1995, август: Суфиан Џабарин (Sufian Jabarin), прва жена самоубица активира бомбу у насељу Рамат Ешкол (Ramat Eshkol) у североисточном делу Јерусалима и том приликом убија пет и рањава преко 100 особа.

24 Warnes, Soph *et al.*, “Gaza is a nightmare after 15 months of war. A visual guide to life on the ground now”, CNN, 21. 1. 2025; <https://ktvz.com/news/national-world/cnn-world/2025/01/21/gaza-after-15-months-of-war-a-snapshot-in-maps-and-charts/>, (8. 2. 2025).

25 Hoffman, David, “8 Killed, 40 Injured in Car Bomb Blast at Israeli Bus Stop”, The Washington Post, 6. 4. 1994; <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1994/04/07/8-killed-40-injured-in-car-bomb-blast-at-israeli-bus-stop/6feb4aef-1e8f-4d32-bfe5-79bf5d468760/>, (8. 2. 2025); Schmemann, Serge, “Bus Bombing Kills Five in Jerusalem; 100 Are Wounded”, The New York Times, 22. 8. 1995; <https://www.nytimes.com/1995/08/22/world/bus-bombing-kills-five-in-jerusalem-100-are-wounded.html>, (7. 2. 2025); Katz, Steve, “Mahane Yehuda attack toll up to 16”, JTA, 5. 10. 2021; <https://archive.ph/20130415052621/http://www.jta.org/news/article/1997/10/05/3824/BMahaneYehudaatt>, (4. 2. 2025); Jewish Virtual Library, “Major Palestinian Terror Attacks Since Oslo”; <https://www.jewishvirtuallibrary.org/major-palestinian-terror-attacks-since-oslo>, (4. 2. 2025); Rubin, Barry, Judith Colp Rubin, *Chronologies of Modern Terrorism*, Routledge, 2015, p. 235; National Counterterrorism Center, Counter Terrorism Guide, “Terrorist Groups – Hamas”; <https://www.dni.gov/nctc/groups/hamas.html>, (5. 2. 2025).

- 1996, март: Бомбаш самоубица активира бомбу испред Дизенгоф центра (*Dizengoff Center*) у Тел Авиву, том приликом убија 13 и рањава преко 130 особа.
- 1997, јул: Двојица бомбаша самоубица активирају бомбе које су носили у торбама на пијаци Махан Јехуда (*Mahane Yehuda Market*) у Јерусалиму, резултат је 16 погинулих и преко 190 рањених.
- 1998, октобар: У бомбашком нападу на централну аутобуску станицу у Биршеби (*Beersheba*) рањено је 59 особа.
- 2001, мај: Бомбаш самоубица активира експлозивни прслук у тржном центру Ха Шарон (*HaSharon*) у граду Нетанја (*Netanya*) и том приликом убија шест и рањава преко 100 људи.
- 2002, јануар: У терористичком нападу у Биршеби, извршеном из ватреног оружја из аутомобила у покрету, погинуле су две особе, док су четири особе рањене.
- 2003, август: У аутобусу у насељу Шумел Ха Нави (*Shmuel HaNavi*) у Јерусалиму бомбаш самоубица активира бомбу и убија 23, а рањава преко 130 особа.
- 2004, јануар: У улици Газа у Јерусалиму бомбаш самоубица је активирао бомбу и том приликом убио 11 и ранио преко 50 људи.
- 2004: У терористичком ракетном нападу на град Сдерот (*Sderot*) двоје деце је погинуло, а 30 особа рањено.
- 2007, јун: У терористичком ракетном нападу на гранични прелаз Ерез (*Erez Crossing*) рањене су четири особе.
- 2008, фебруар: У шопинг центру у граду Димона (*Dimona*) бомбаш самоубица активирао је експлозивни прслук и том приликом убио једну и ранио девет особа.
- 2008, јун: У терористичком ракетном нападу на Нир Оз (*Nir Oz*) једна особа је погинула, а пет је рањено.
- 2021, мај: Током 11 дана сукоба, Хамас је испалио више од 4000 ракета на Израел; Израел је одговорио широко распрострањеним ваздушним и артиљеријским ударима на Хамасове циљеве у Гази. У сукобу је погинуло 260 људи у Гази и 13 у Израелу.
- 2023: Стотине бораца Хамаса покренуло је изненадни напад уз подршку ракета и наоружаних дрона, којом приликом су убили скоро 1200 и киднаповали најмање 240 особа.

ЗАКЉУЧАК

Ово научно истраживање у чијем је фокусу терористичка организација Хамас пружа кључни увид у комплексну динамику палестинског друштва и израелско-палестинског сукоба. Његов настанак, развој и идеолошка основа

укорењена у исламском фундаментализму, обликовали су Хамас и његов утицај на регионалну политику и безбедност. Кроз насилне активности, укључујући тероризам и оружану борбу, Хамас је постао значајан фактор у обликовању судбине региона. Организација је успела да привуче следбенике користећи верске и политичке доктрине које резонују са палестинским становништвом, посебно оним које се противи израелској окупацији и тежи независности. Његове стратегије, које комбинују насилне методе са политичком манипулацијом, омогућиле су да стекне значајну пажњу и ресурсе, али и да изазову дубоке поделе унутар палестинске политике. Организациона структура Хамаса, укључујући војно крило, омогућава му да одржава континуитет активности и да врши значајан утицај на локалне и међународне догађаје. Финансирање, углавном засновано на донацијама и међународној подршци, пружа Хамасу ресурсну базу за наставак својих активности, али га истовремено чини зависним од спољних фактора. Утицај Хамаса на палестинску политику и друштво, као и на израелско-палестински сукоб, је дубок и сложен. Изазвао је значајне патње на обе стране, али истовремено ужива подршку делова палестинског становништва који га виде као заштитника својих интереса и израз независности. Насилне активности Хамаса, иако окарактерисане као тероризам, представљају средство за остварење његових политичких и војних циљева. Сузбијање екстремизма и постизање мира у региону захтева дубоко разумевање механизма који подржавају организације попут Хамаса.

Систематска и инклузивна дипломатска иницијатива, која укључује све релевантне актере, може отворити пут ка стабилнијем и мирнијем региону, у којем ће интереси различитих страна бити узети у обзир.

Коаутори овог научног рада тежили су да допринесу дубљем разумевању проблема палестинског исламистичког екстремизма огледаног у терористичкој организацији Хамас, са жељом да овај научни рад буде важан корак у развоју стратегија које би могле бити примењене за смањење насилних активности и за стварање одрживог мира у израелско-палестинском контексту.

ЛИТЕРАТУРА

1. Алкалај, Ивана, „Терористичка организација Хамас и њен систем социјалне заштите”, *Војно дело*, вол. 62, бр. 3, Министарство одбране Републике Србије/Институт за стратегијска истраживања Универзитета одбране у Београду, Београд, 2010, стр. 278–296.
2. Бурсаћ, Борис, „Терористичка организација Боко Харам и њен деструктивни утицај на Нигерију”, *Национална безбедност*, год. 11, бр. 19/2024, Академија за националну безбедност, Београд, 2024, стр. 11–31.

3. Abu 'Amer, 'Adnan, "Chapter Eight: Hamas Relations with the Arab World", In book: *The Islamic Resistance Movement (Hamas): Studies of Thoughts & Experience*, (ed. Mohammad Saleh Mohsen), Al-Zaytouna Centre for Studies and Consultations, Beirut, 2017, pp. 281–324; https://mohsensaleh.net/wp-content/uploads/2017/08/Book_Hamas_Thought_Experience_Full.pdf.
4. Gunning, Jeroen, *Hamas in Politics: Democracy, Religion, Violence*, Columbia University Press, New York, 2009.
5. Kliot, Nurit, Igal Charney, "The geography of suicide terrorism in Israel", *GeoJournal*, Vol. 66, No. 4, Springer Nature, 2006, pp. 353–373; <https://doi.org/10.1007/s10708-006-9034-z>.
6. Levitt, Matthew, "Hamas from Cradle to Grave", *Middle East Quarterly*, Vol. 11, No. 1, Middle East Forum, 2004, pp. 1–21; <https://www.meforum.org/middle-east-quarterly/hamas-from-cradle-to-grave>.
7. Lockman, Zachary, Joel Beinin (eds.), *Intifada: The Palestinian Uprising Against Israeli Occupation*, South End Press, Washington, 1989.
8. Lopusina, Marko, *Teroristi sveta*, Knjiga komerc, Beograd, 2006.
9. Nishikida, Aiko, "Hamas's Ascension and its International Relations: Literature Review", IDE Discussion Paper No. 731, Institute of Developing Economies, Chiba, 2018, pp. 1–12; <https://ideas.repec.org/p/jet/dpaper/dpaper731.html>.
10. Rubin, Barry, Judith Colp Rubin, *Chronologies of Modern Terrorism*, Routledge, 2015.
11. Simeunović, Dragan, *Terorizam: opšti deo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2009.
12. Thrall, Nathan, *The Only Language They Understand: Forcing Compromise in Israel and Palestine*, Metropolitan Books, 2017.

Интернет извори

1. Al Jazeera, "Hamas accepts Palestinian state with 1967 borders", 2. 5. 2017; <https://www.aljazeera.com/news/2017/5/2/hamas-accepts-palestinian-state-with-1967-borders>, (2. 2. 2025).
2. B'tselem – The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories, "Fatalities: Before Cast Lead"; <https://statistics.btselem.org/en/stats/before-cast-lead/by-date-of-incident?section=overall&tab=overview>, (3. 2. 2025).
3. Central Elections Commission Palestine, "The second 2006 PLC elections – The final distribution of PLC seats"; <https://www.elections.ps/Portals/0/pdf/The%20final%20distribution%20of%20PLC%20seats.pdf>, (8. 2. 2025).
4. Ehl, David, "What is Hamas and who supports it", DW, 15. 5. 2021; <https://www.dw.com/en/who-is-hamas/a-57537872>, (3. 2. 2025).
5. Hoffman, David, "8 Killed, 40 Injured in Car Bomb Blast at Israeli Bus Stop", The Washington Post, 6. 4. 1994; <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1994/04/07/8->

- killed-40-injured-in-car-bomb-blast-at-israeli-bus-stop/6feb4aef-1e8f-4d32-bfe5-79bf5d468760/, (8. 2. 2025).
6. Jewish Virtual Library, “Major Palestinian Terror Attacks Since Oslo”; <https://www.jewishvirtuallibrary.org/major-palestinian-terror-attacks-since-oslo>, (4. 2. 2025).
 7. Katz, Steve, “Mahane Yehuda attack toll up to 16”, JTA, 5. 10. 2021; <https://archive.ph/20130415052621/http://www.jta.org/news/article/1997/10/05/3824/BMahaneYehudaatt>, (4. 2. 2025).
 8. La Croix International, “War in the Middle East: Hamas to be led temporarily by a committee”, 22. 10. 2024; <https://international.la-croix.com/world/war-in-the-middle-east-hamas-to-be-led-temporarily-by-a-committee>, (5. 2. 2025).
 9. National Counterterrorism Center, Counter Terrorism Guide, “Terrorist Groups – Hamas”; <https://www.dni.gov/nctc/groups/hamas.html>, (5. 2. 2025).
 10. Peregil, Francisco, “Hamas resists in Gaza with 20,000 fighters, despite losing top leaders”, El País, 9. 1. 2025; <https://english.elpais.com/international/2025-01-09/hamas-resists-in-gaza-with-20000-fighters-despite-losing-top-leaders.html>, (7. 2. 2025).
 11. Schmemmann, Serge, “Bus Bombing Kills Five in Jerusalem; 100 Are Wounded”, The New York Times, 22. 8. 1995; <https://www.nytimes.com/1995/08/22/world/bus-bombing-kills-five-in-jerusalem-100-are-wounded.html>, (7. 2. 2025).
 12. Warnes, Soph, Rachel Wilson, Lou Robinson, Renée Rigdon, “Gaza is a nightmare after 15 months of war. A visual guide to life on the ground now”, CNN, 21. 1. 2025; <https://ktvz.com/news/national-world/cnn-world/2025/01/21/gaza-after-15-months-of-war-a-snapshot-in-maps-and-charts/>, (8. 2. 2025).
 13. Yale Law School, Avalon Project – Documents in Law, History and Diplomacy, “Hamas Covenant 1988”; https://avalon.law.yale.edu/21st_century/hamas.asp, (2. 2. 2025).
-

Boris Lj. Bursać, Ratomir D. Antonović

THE TERRORIST ORGANIZATION HAMAS

Abstract: This paper presents a comprehensive analysis of the Hamas terrorist organization, focusing on its origins, ideology, organization, activities, and impact on Palestinian society and the region. The research deals with the historical, political, sociological, and religious dimensions of Hamas. The ideological foundations of the organization are analyzed in a systematic way, exploring how religious doctrines and political reasons shaped its goals and methods, including its relationship with Israel and the peace process. In addition, the research includes a detailed overview

of the group's internal functioning, including its organizational structure with a special emphasis on the political and military wings (Izz al-Din al-Qassam Brigades). Through the analysis of Hamas's violent activities, the paper explores the impact of the organization on local communities, Palestinian political institutions, as well as its role in the Israeli-Palestinian conflict. The goal of the authors is to contribute to a better understanding of the mechanisms behind Palestinian Islamist extremism and to identify potential directions for suppressing this dangerous phenomenon, as well as opportunities for achieving peace and stability in the region.

Keywords: Hamas, Palestine, Muslim Brotherhood, Islamist extremism, terrorism.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

351.86

НАЦИОНАЛНА безбедност : часопис безбедносних наука
= National Security : journal of Security science / главни и
одговорни уредник Драган Симеуновић. - 2014, бр. 1-
. - Београд : Академија за националну безбедност,
2014- (Београд : Службени гласник). - 25 cm

Два пута годишње.
ISSN 2406-1840 = Национална безбедност
COBISS.SR-ID 212342284

НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ
Часопис безбедносних наука
(часопис излази два пута годишње)

Национална безбедност излази од 2014. године у форми научног часописа

Издавачи

Академија за националну безбедност
Београд, Краљице Ане 66, тел. 011/3645549
имејл-адреса: nb.redakcija@bia.gov.rs

Институт за српску културу Приштина – Лепосавић
Лепосавић, 24. новембар 66, тел. 028/84311
имејл-адреса: institut.skp@gmail.com

Главни и одговорни уредник
академик, проф. др Драган Симеуновић

Заменик главне и одговорне уредника
виши науч. сар., др Марија Јефтимијевић Михајловић

Помоћници главне и одговорне уредника
проф. др Марко Парезановић
ванр. проф. др Предраг Павлићевић
проф. др Драган Ђурђевић
проф. др Срђан Милашиновић

Редакција
проф. др Марко Парезановић
ванр. проф. др Реља Жељски
ванр. проф. др Предраг Павлићевић
проф. др Драган Ђурђевић
ванр. проф. др Драган Живаљевић
доц. др Бранко Марковић
доц. др Миодраг Лемајић
ванр. проф. др Милован Трбојевић

Савет часописа
проф. др Владан Петров
проф. др Горан Милошевић
проф. др Драгана Коларић
др Благодар Ловчевић
доц. др Иван Рибаћ
Војин Милојевић

Технички уредник и ликовна опрема
Саша Бешевић

Лектура и коректура
Тијана Пауновић

Секретар часописа
Тијана Пауновић

Штампа
ЈП „Службени гласник”

Тираж: 100